

Hiria Liburuak argitaletxeak ehun liburu aurten

Luis Mari MUJICA

Egungo ikuspegi kultural zallean –telebista eta entzun-ikus- tekoak kompetentzia gaitzean ditugularik–, ausardia behar du argita- letxe berri bati bidea irekitzeko Euskal Herrian. Luis Haranburu edito- re ezagunaren eskutik 1999.eko irailaren 29.an sortu zen *HIRIA LIBURUAK* deituriko argitaletxe berria, sukaldaritza eta entseguak er- deraz, eta, literatura, gehienbat, euskaraz, argitaratzen etorri dena. *HIRIA LIBURUAK* argitaletxeak 2002.eko martxoan ehun liburuki osa- tu ditu, eta halako gertakariak merezi du bere ibilbidearen berri zehatzagoa ematea.

Bere nondik-norakoak –eta edukinak azaldu altzinetik– komeni da esatea, euskararen arloan –eta egungo argitaletxearen altzinean– KRISELU egon dela euskal letren sorkuntzan, 70. eta 80. hamarka- detan aski ezaguna. Bere sorrerak 1974 urte aldera garamatza. Bere liburukietan garaiako euskal lituraturgintzan ari zen idazle-izen anitz G. Aresti, Sarasola, B. Atxaga, J. Azurmendi, Krutwig, Luis M. Mujika, P. Urkizu bezalakoak. Gerora, editorea *Haranburu Editor* izenpean, bes- te esparru askotara hedatu zen, gehienbat, Euskal Herriko historia, soziologia eta geografiarekin zerikusia zuten galetan arituz. Al- patzekoak lirateke *La historia de la gerra civil en Euskadi* zortzi aletan, *La geografía de Euskal Herria* zazpi aletan; *La Historia General del País Vasco* (J. Caro Barojaren zuzendaritzapean), *Diccionario His- tórico Geográfico del País Vasco* hamazazpi aletan, edo eta A. Elor- za, A. Zabala, J. Arpal bezalako autoreek bere sinadura jarri zuten liburu-sortaren alpuia.

HIRI LIBURUAK bi urte t'editan lan etengabea osatu du euskal kulturaren arloan, eta modu nabarrean. Bere baitan, alde batetik –Haranburuk lehendik *ORIA* editorialean zekarren sukaldaritzaren lidoak– jarraitzen du, hogeita bost bat liburu argiaratuz, M. Antoñanaren *Manual de la cocina tradicional*, T.Taure-ren *ABC dietético*, J.García Insausti-ren *Cocina vasca familiar*, eta, bereziki, Luis Harbururen *Historia de la alimentación y de la cocina en el País Vasco* alpagarri direla.

Era berean, *HIRIA LIBURUAK* argialetxeak eskua eman dio –gaztelaniaz– entsegu-ildoari, gure herriaren egitate soziala eta politikoz gogoeta bat hedatu nahiaz. Bertan, Irizpide oso nabarreko autoreak ageri dira, edozeinek ahalbidea duela gogoeta politikoki heterodoxoa ere egiteko. Bertan azaldu dire Joseba Arregi-ren bi original euskal egitate politikoz, P. Barruso historiagilearen *Frente silencioso* delakoa, azken gerra zibilaren inguruan Euskal Herriko mugetako arazoak argituz, eta, orobat, J.Balza-ren *Un escorpión en la madriguera* (*indoeuropeo y euskara: mito y realidad*) originala, non autoreak euskararen baitan gogoeta filologiko sakona egiten duen “identitatea”, “aldia”, “existentzia”, “gunea” bezalako kontzeptuak euskaldunarengan ze koordinada berezitan ematen diren aztertzen duen. Ballo handiko liburukia da, era berean, A.Ortiz Osés Irakaslearen *Alma de las cosas* originala euskal antropologia eta linguistikaz.

Euskararen arloan *HIRIA LIBURUAK* hiruroregi original argitaratu ditu 1999.eko irailaz geroztik. Benetan zifra erraldoia. Bertan liburuki gehienak originalak dira –literatur sorkuntzari atxikiak–, baina alpatzekoak, orobat, itzulpen eta euskal tradizioari loturiko birredizio egokituak, hala nola, Arakistainen Ipuin eta istorio zaharrak, Azkue-ren lelendak, edo eta aspaldiko atsotitzen argitarazioak (gizabidearenak, emakumearenak, jan-edanarenak...). Baita ere tradizioaren esparruan azaldu dira herri ildoak islatzen duten poesia bakikoak eta amodiozkoak.

Ondoren azpimarratuko genituzke euskal literaturaren sorkuntza-esparruan –bai eleberrian, bai entseguan eta bai poesian– azaldiriko originalak. Itzulpenak ere ez ditugu zokoratzen. Sailez-sail, eta hurbilagotik, hona argitalpen zenbait: a) Izulpengintzan Goetheren *Verther*, A. Miller-en *Saltzaille baten heriotza*, J. Bach-en *Jonatan kaioa*, Kafka-ren *Metamorfosia*, Danteren *Infernua* (Jose A. Agirrearen eskutik, gerora *Jainkoaren Antzerkia* osora hedatuko dena), L-Beau-

caire-ren *Bervalen gertatuak*, Camus-en *Arrotza*, etabar. b) *Birrargitaziotan* Azkueren *Gure ipuinak* eta *Betiko ipuinak*, euskara batura egokituak, J. Mirande poetaren *Obra Osoa* bi liburukietan (L.M. Mujikak paratua, non poetaren olerkiak, narrazioak eta bestelakoak eskaintzen diren), J. Etxaide-ren *Amaiur*. c) *Hizkuntzalaritzan* eta *literatur azterketan*: Arana-ren *Zaraitzuko hiztegia*, L. Aristi-ren eskuetik *Atsotitzen hiztegia* (2 aletan), *Atxaga Baionan*. d) *Antologiak*: Aita Etxeberria *Jesulaguna* eta N. Etxanizen *Lan hautatuak*. e) *Euskal sorkuntzan*: I) Eleberrian: A. Arana, Luis Haranburu, Tx. Peillen, X. Galarreta edo Luis M. Mujika idazleen originalak. Nabarmen sarria izan duen eleberri zenbait *Bidean Ihes*, *Hiru historia bortxazko*, *Alarguntsa beltza* modukoak, erreallismo hegoamerikarra, marginalismoa eta espermentalismoaren urratsak atzeman daitezkeelarik alpaturiko eleberrietan –argudioa, gehienetan, euskal eszenategian kokatua dutela. II) *Poesian*: P. Otxoteko-ren *Itzalaren ñabarduretan* (fisikaren mintzo poetiko originala), *Barne ibilerak* (Luis M. Mujika poetaren azken hamabost urtetako olerki-sorkuntza), M. A. Unanua-ren *Mitooaren agerpena* (greziar kulturaren egungo interpretapena), A. Urkizareren *Gela ilunetik*. III) *Ipuingintzan*: Luis Haranbururen *Bestiario* (euskal mitologiaren berrintepretazio eta teknika berrien –ordenagalluentxertakuntza gure fabulazioan), R. Iraola-ren *Zaldiarangoak* (euskal erreallismo rural xume baten ildotik), Igartuaren *Metroko neska* (ipuin oso laburrak, aldarte sugerigarriez), M. Gorroto-ren *Love is blue*. IV) *Besteak* (autobiografia, bidaletako literatura, gogoetak, ibilbide berriak...): L. Haranbururen *Seme* (aita baten aitorkizunak seme propioari), Luis M. Mujikaren *Bideko Prosak*. *Nafarroa* (bidaletako literatura soltea, obra zabalago baten lehen parte...).

Hemen emaniko zerrendatik ikus daiteke *HIRIA LIBURUAK* argitaletxeak adar anitz dituela, eta dudarik gabe, egungo euskal liburgintzan dagokion tokia hartzera datorrela. Euskal alorrean, batzuetan, argitaletxeetan jarrera hertsia, partidista eta endonegoak atzematen dira, eta editorial bat irizpide zabaletatik aire eta ate berriak irekitzera allegatzea beti ongarrri da. Argitaletxe ororen eginkizuna euskararen baratzerako balio berriak ekartzea izaki, *HIRIA LIBURUAK* eginkizun hori behar bezala betetzen ari delakoan gara. Aurkezturiko liburgintzaren gibelean lan gaitza dago, eta lan horren merituak onetsi eta ezaguturazi nahi genituzke. Ongietorria *HIRIA LIBURUAK* argitaletxearen ehun aleko zitua.